

Bilim ve Sanat Merkezi Müzik Alanı Velilerinin BİLSEM Algısı *

Science and Art Center Music Area Parents' Perception of BİLSEM

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, BİLSEM müzik alanında ilk, orta ve lise düzeyinde çocuğu eğitim gören velilerin BİLSEM müzik alanı ile ilgili bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Çocuğu BİLSEM müzik alanında eğitim alan velilerin BİLSEM ile ilgili görüşlerini, onların tecrübelerine dayanarak açıklayan bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada gönüllü 6 veli ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Veli seçiminde farklı sınıflarda BİLSEM müzik alanı öğrencisi olan, farklı yaş ve meslek grubundaki velilerin olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; velilerin gözüyle BİLSEM müzik alanı teması altında; “ BİLSEM ’li olmak” “ BİLSEM müzik alanının sosyal ve bilişsel anlamda katkıları”, “BİLSEM müzik alanına yönelik sorunlar” ve “ BİLSEM müzik alanına yönelik öneriler” konu başlıkları yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Veli, BİLSEM, bilim ve sanat merkezi, üstün yetenekli, üstün yetenek

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the perspectives of parents who are primary, secondary and high school students studying in the field of BİLSEM music. In this study, which tries to explain the views of the parents whose children are educated in the field of BİLSEM, about BİLSEM, based on their experiences, the scanning model was used. In the study, interviews were conducted with 6 volunteer parents. In the selection of parents, attention was paid to the fact that there were parents of different ages and professions, who were students of BİLSEM music field in different classes. All data in the research were analyzed by interviewing the parents and descriptive analysis. As a result of the research; Under the theme of music field if I know from the eyes of the parents; The titles of "being a member of BİLSEM ", "Contributions of BİLSEM in social and cognitive terms", "problems in the field of BİLSEM music" and "suggestions for the field of BİLSEM music" will be included. The parents stated that they are happy and proud that their children have started to receive education by gaining BİLSEM music field, and that their children are also happy to be in BİLSEM.

Keywords: Parent, BİLSEM, science and art center, gifted, gifted

GİRİŞ

Tüm toplumlar eğitim yolu ile ülke gelişimine katkı sağlayacak, çağın gerektirdiği beceriler ile donanımlı bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Örgün ve yaygın eğitim kurumları eğitim sistemi içerisinde belli amaçlar doğrultusunda oluşturulmuş programlar yolu ile bu amacın gerçekleştirilmesinde rol oynar. Tüm toplumlar eğitim sistemlerini tüm öğrencilerin genel özelliklerini geliştirecek biçimde şekillendirirken, bu programlarla birlikte özel ilgi ihtiyacı olan küçük gruplar için de politikalar üretme ihtiyacı duymuşlardır. Toplumların yaklaşık %2 ‘ lik kısmına denk geldiği var sayılan üstün yetenekli bireylerin eğitimleri de genel gruptan farklı tasarlanma ihtiyacı sebebiyle bu politikaların konusu olmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları potansiyelin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesinde kendi özelliklerine uygun eğitim almaları, zenginleştirilmiş programlardan yararlanmaları kritik bir öneme sahiptir. Üstün yetenek kavramı literatürde pek çok farklı bakış açısı ile ele alınmış bir kavramdır. Üstün yetenek ile ilgili yapılan ilk tanımlar, yetenek düzeyini ayırt etmeyi amaçlayan zeka testlerine bağlı tanımlar olmuştur (Bozkurt, 2007). Zekâ testlerinden alınan belli bir seviyenin (130 puan) üzerindeki puan ile bireyler üstün yetenekli olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte farklı bakış açıları ile de üstün yetenek kavramı tanımları yapılmıştır. Renzulli (1985)’ye göre üstün yeteneklilik; yüksek üstünlük seviyesinde yetenek ile motivasyon ve yaratıcılık özelliklerini geliştirme becerilerine sahip ve hayata uygulayabilme kapasitesidir (Akt; Sarıkaya ve Özgöl, 2015).

Ülkemizde okul çağındaki üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim süreçleri BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezleri) aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), üstün yetenekli olarak tanımlanmış öğrencilerin bilim, sanat, teknoloji, felsefe, psikoloji, matematik gibi alanlarda liderlik yapacak bireylerin yetiştirilmesini amaçlayan eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar, ilköğretim ve ortaöğretime devam eden özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitimleri dışındaki zamanlarında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını sağlamak amacıyla, ilk olarak 1995 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde açılmıştır (Levent, 2011). BİLSEM’lere devam edecek öğrencilerin belirlenmesinde tanımlama süreci yayımlanan takvim doğrultusunda, açıklanan yönergede belirlenen sınıf düzeyi dikkate alınarak genel yetenek,

Ufuk Gökcan ¹

How to Cite This Article

Gökcan, U. (2025). “Bilim ve Sanat Merkezi Müzik Alanı Velilerinin BİLSEM Algısı”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 11(1): 174-187. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14751560>

Arrival: 17 December 2024
Published: 30 January 2025

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, Türkiye, Samsun, Türkiye

görsel sanatlar ve müzik alanlarının en azından birinde özel yeteneği olabileceği düşünülen öğrencilerin aday gösterilmesi ile başlar ve tüm bu süreç MEB tarafından yönetilir (MEB, 2016). Öğrenciler ilk aşama sınavlardan sonra genel yetenek, müzik ya da resim alanlarından bireysel değerlendirmeye alınır. Bireysel değerlendirmeler, ilgili alanlarda uzmanlaşmış öğretmenlerden oluşan komisyonlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Komisyonlar, bireysel incelemelerini Genel Müdürlükçe belirlenen ölçütler doğrultusunda yapmaktadır.

Müzik yetenek alanında bireysel değerlendirme kriterleri her yıl alanında uzman akademisyen ve BİLSEM öğretmenlerinin bir araya geldiği tanılama çalışmaları ile soru havuzu oluşturularak her sınıf düzeyine uygun tanılama soru paketlerinin dijital ses dosyaları halinde takvimde yer alan tanılama tarihlerine göre BİLSEM'lere iletilmesi şeklinde yürütülür. Bireysel değerlendirme sürecinde "Müziksel İştme/Bellek" ve "Müziksel Farkındalık" olarak iki temel alan bulunmaktadır. Uygulamada kullanılan soru sayıları aynı olmakla beraber sorular sınıf seviyelerine göre farklı hazırlanır. Bireysel değerlendirmeden MEB tarafından her yıl belirlenen baraj puanının üstünde puan alan öğrenciler BİLSEM müzik alanına kayıt yaptırma hakkı kazanır.

BİLSEM müzik alanında müzik becerisinin geliştirilmesine yönelik verilen eğitimlerin genel amacı, öğrencilerin nota, ses ve nefes egzersizleri gibi konularda bilgi düzeylerini artırarak, bu ve benzeri konularda doğru ve kapsamlı yaşantılar oluşturmalarını sağlamak; insan, müzik ve toplum arasındaki ilişkilere yönelik farkındalık düzeylerini artırarak, bu ilişkileri keşfetmek için çözümlenelerde bulunmalarını sağlamak; Türk ve dünya müziklerinin tarihini ve kültürünü incelemeleri yönündeki ilgi ve merak düzeylerini artırarak, bu konularda incelemeler yapmalarını sağlamak; müzik eserlerini seslendirmede ve düzeyine uygun özgün müzik eserleri ortaya koymada müzik teknolojilerini kullanma becerilerini geliştirmek; farklı bilim ve sanat alanlarına yönelik bilgi ve beceri sahibi olmanın, özgün müzik eserleri ortaya koymada önemli olduğuna yönelik farkındalık oluşturmak ve özgün müzik eserleri oluşturmalarını sağlamaktır.

Tanılama süreci sonrası 3 alandan birinde eğitim görmeye hak kazanan öğrenciler devam ettikleri örgün eğitim kurumu dışındaki saatlerinde BİLSEM'lere gelerek ek eğitim alırlar. BİLSEM'e seçilen öğrenciler sırasıyla uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje dönemi alanlarında eğitim görerek sürece katılırlar (BİLSEM, 2016). Bu süreç öğrenciler ve aileler için ciddi bir zaman ve emek gerektirdiğinden BİLSEM'lerde verilen eğitimin sürekliliğinin sağlanması hususunda öğrenci ve velilerin motivasyonları önemlidir. Velilerin BİLSEM'e yönelik düşünceleri ve tutumları motivasyonlarını etkileyecek temel unsurlardan olduğundan BİLSEM'e yönelik algılarının ortaya konmasının bu motivasyonun doğru yönetilmesi bakımından önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Ortaokul ve lise düzeyinde çocuğu Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim almaya hak kazanmış olan velilerin BİLSEM'e dair fikirlerini, onların tecrübelerine dayanarak açıklamaya çalışan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden tarama modelinden yararlanılmıştır. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek 2008). Büyüköztürk (2008) belirttiği gibi nitel araştırmaların amacı, katılımcıları kendi bakış açılarına göre anlamaya çalışmaktır.

Bu hedef doğrultusunda Samsun ilinde çocuğu İlkadım ve Atakum BİLSEM'e giden gönüllü 6 veli ile yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Velilere dair meslek alanları, cinsiyetleri, çocuklarının kaçınıcı sınıfta gittikleri ve BİLSEM'deki öğrenim süreleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Meslek	Öğrenci Sınıf Düzeyi	Bilsem de Öğrenim Süreleri
Veli 1	Kadın	Hemşire	Lise	8
Veli 2	Kadın	Öğretmen	Orta	5
Veli 3	Kadın	Ev hanımı	Orta	5
Veli 4	Erkek	Memur	Orta	5
Veli 5	Erkek	Memur	Orta	3
Veli 6	Erkek	Akademisyen	Lise	8

Punch'a göre nitel araştırmada mülakat, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış veya serbest biçimde gerçekleştirilebilir. Bu çalışmada, katılımcıların konuyla ilgili ayrıntılı düşüncelerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi tercih edilmiştir. Literatür taranarak oluşturulan açık uçlu sorular için uzman görüşüne başvurulmuş ve son hali verilen görüşme formu yazılı olarak yanıtlaması istenen gönüllü katılımcılara dağıtılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde görüşme yapılan katılımcıların kişisel bilgileri ile ilgili sorular, ikinci bölümde ise BİLSEM müzik alanı

hakkındaki görüşleri saptamaya yönelik sorular yer almıştır. Her bir görüşme ortalama 40 dakika sürmüştür ve katılımcıların izni ile görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Velilere ilk olarak yapılan araştırmanın ne amaçladığı ile ilgili bilgilendirme yapılmış ve görüşmelerin video olarak kaydedileceği bilgisi verilerek onayları alınmıştır. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ve sağlıklı iletişim kurabilecekleri ortamlarda Zoom programı üzerinden (velilerin kendilerine ait ofis, iş yeri ve evlerinde) gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler dijital ortama aktarılmıştır. Metin belgelerine dönüştürülen verileri analiz etmek için betimsel analiz kullanılmıştır. Analiz sırasında her bir katılımcının görüşü ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) müzik alanı velilerinin, BİLSEM programlarına yönelik algıları ve bu algıların ortaya koyduğu anlamlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Araştırma bulguları, velilerin BİLSEM'e olan bakış açılarını, programın çocuklarına sağladığı fırsatları ve beklentilerini nasıl değerlendirdiklerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Bunun yanı sıra, velilerin BİLSEM'e dair algıları, genel eğitim sistemine dair görüşleri ve çocuklarının gelişim sürecine olan etkisi çerçevesinde tartışılmıştır.

Elde edilen bulgular, hem nitel hem de nicel yöntemlerle değerlendirilmiş, velilerin programın müzik eğitimi açısından sunduğu olanakları ve sınırlılıkları nasıl algıladığına dair derinlemesine bir anlayış geliştirilmiştir. Tartışma sürecinde, BİLSEM'in müzik alanında öğrencilerin sanatsal becerilerini destekleme, yeteneklerini geliştirme ve onları bir üst seviyeye taşıma misyonunun veliler tarafından nasıl yorumlandığına dair çıkarımlar yapılmıştır. Bulgular, mevcut literatürle ilişkilendirilerek BİLSEM programının etkinliği ve velilerin eğitim politikalarına katkısı üzerine öneriler geliştirilmiştir.

Bu çerçevede, BİLSEM müzik alanının hem öğrenci hem de veli deneyimleri üzerindeki etkileri çok boyutlu olarak ele alınacak ve bu etkilerin eğitim sistemine yaptığı katkılar detaylandırılacaktır.

Tablo 2: Velilerin BİLSEM'e Yönelik Hisleri

Kategori	Veliler
Gurur	V1, V5, V6
Heyecan	V3, V4, V2
Araştırma ve öğrenme	V3, V5
Özel hissetme	V6, V2

Tablo 2 incelendiğinde, velilerin BİLSEM sürecine dair kendi duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Araştırma bulgularına göre velilerin BİLSEM'e yönelik hisleri dört temel kategoride toplanmıştır:

1. Gurur:

Velilerin büyük bir kısmı, çocuklarının BİLSEM gibi bir kuruma kabul edilmesiyle gurur duyduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle V1 ve V5 gibi veliler, bu sürecin hem çocuklarının başarılarını ortaya çıkardığını hem de onların farklılıklarını anlamalarına vesile olduğunu belirtmişlerdir. Bu gurur duygusu, çocuklarının yeteneklerinin toplumda takdir edilmesiyle daha da pekişmiştir.

2. Heyecan:

Veliler, BİLSEM'e kabul süreci sırasında duydukları heyecanı sıkça dile getirmiştir. V3 ve V4, bu heyecanı sürecin belirsizliği ve çocuklarının nasıl bir eğitim alacağını öğrenme isteğiyle ilişkilendirmiştir. Bu durum, BİLSEM'in ailelerde oluşturduğu olumlu beklentilerle paralellik göstermektedir.

3. Araştırma ve Öğrenme:

Bazı veliler, BİLSEM süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve çocuklarının katılımıyla bu konuyu araştırmaya başladıklarını ifade etmiştir. Örneğin, V3 bu durumu detaylı bir şekilde açıklayarak sürecin başında eksik bilgilerini gidermek için yoğun bir araştırma yaptıklarını belirtmiştir.

4. Özel Hissetme:

BİLSEM'in prestiji ve toplumdaki algısı, velilerin kendilerini özel hissetmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle V6, diğer insanların şaşkınlıkla karşıladığı bu durumun kendilerine keyif verdiğini ifade etmiştir.

Tablo 3, velilerin BİLSEM'e dair algılarının sadece çocuklarına değil, kendilerine yönelik de olumlu bir etki yarattığını göstermektedir. Bu kategoriler, ailelerin BİLSEM sürecine yönelik tutumlarının anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Tablo 3: BİLSEM'in Çocuklarına Yönelik Hissettirdikleri

Kategori	Veliler
Mutluluk	V4, V2, V1
Özel ve ayrıcalıklı hissetme	V4, V2, V5
Sorumluluk duygusu	V4, V3
Yeni deneyimlerin heyecanı	V2, V4, V6

Tablo 3 incelendiğinde, velilerin ifadeleri doğrultusunda çocuklarının BİLSEM'deki deneyimlerine ilişkin hissettikleri duyguları yansıtmaktadır. Çocukların BİLSEM deneyimlerine yönelik hisleri dört temel kategoride toplanmıştır:

1. Mutluluk:

Çocukların, BİLSEM'de kendilerini mutlu hissettikleri veliler tarafından sıklıkla belirtilmiştir. V4, V1 çocuklarının burada sınav kaygısından uzak bir ortamda eğitim almasının mutluluklarını artırdığını ifade etmiştir. Ayrıca, çocukların yeni enstrümanlarla tanışmaları da bu mutluluklarına katkı sağlamıştır.

2. Özel ve Ayrıcalıklı Hissetme:

Bazı veliler, çocuklarının BİLSEM'de eğitim almanın bir ayrıcalık olduğunu düşündüklerini ve bu durumun onların özsaygısını artırdığını belirtmiştir. Örneğin, V2, V5 bu durumun çocuklarının özgüvenini olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır.

3. Sorumluluk Duygusu:

Çocukların, BİLSEM süreci boyunca sorumluluk duygularının arttığı belirtilmiştir. V4, V3 çocuklarının farklı bir eğitim ortamında üstlendikleri yeni sorumluluklardan dolayı gelişim kaydettiklerini ifade etmiştir.

4. Yeni Deneyimlerin Heyecanı:

BİLSEM'in sunduğu farklı eğitim ortamı, çocuklarda yeni deneyimlere olan heyecanı artırmıştır. Özellikle, enstrüman öğrenme veya özgün eğitim programlarına katılma gibi fırsatlar, çocukların motivasyonlarını artırmıştır. V2, V4 ve V6 bu heyecanı çocuklarının süreçte yaşadığı önemli bir duygu olarak ifade etmiştir.

Tablo 3, BİLSEM'in çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. Çocukların mutluluk, özel hissetme ve sorumluluk gibi duyguları deneyimlemesi, bu kurumun onların kişisel ve duygusal gelişimlerine önemli katkılar sağladığını göstermektedir.

Velilerle yapılan görüşmenin başında sürece katkılarının rahat ve samimi olabilmesi için, çekirdek aile içinde rol model anlayışının çocukların bilişsel, duyuşsal, gelişimine katkısının önemli olduğu düşüncesi ile ilk olarak kendilerinin bir müzik eğitimi alıp almadıkları sorulmuştur. Velilerin çoğunluğu ailelerinde müzikle ilgilenen, enstrüman icra eden anne, baba veya akrabalarının olduğundan bahsederek kendilerinin de öğrencilik ve gençlik yıllarında amatörce eğitim aldıklarını, kurslara katıldıklarını ve halen gitmekte olduklarını belirtmişlerdir. Velilere, BİLSEM'li bir öğrenciye sahip olmanın kendilerinde hangi duyguları uyandırdığını öğrenmek amacıyla, 'BİLSEM'li olmak sizin için nasıl bir his? Açıklar mısınız?' sorusu sorulmuştur. Velilerin bu soruya dair düşünceleri iki ayrı alt tema altında değerlendirilmiştir. İlk alt tema BİLSEM'in velilerde uyandırdığı duygular, ikinci alt tema ise BİLSEM'in çocuklara ne hissettirdikleridir. BİLSEM'in velilere hissettirdikleri duygular alt konusunda velilerin çoğunluğu ilk olarak çocuklarının BİLSEM'de tanılamaya girerken sürecin önemini anladıklarını ve bu sayede BİLSEM'i araştırdıklarını ifade ederek mülakatlar sırasında çok donanımlı çocukların girdiğini ve kendilerinin bu süreçte çocuklarına çok fazla katkı sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Çocuklarının BİLSEM'e genel olarak sınıf öğretmenleri tarafından yönlendirildiğini ve süreci kendilerinin de sonradan öğrenmeye çalıştıklarını ifade ederken Ev hanımı olduğunu belirten Veli 3 "*BİLSEM'le ilgili çok araştırma yaptık, kızımızın kazandığını öğrendikten sonra bu durum bizi çok heyecanlandırdı, kurumda neler yaşayabileceklerimizi, kızımızın nasıl bir eğitim alacağını düşünerek hareket ettik*" ifadesinde bulunarak, BİLSEM'de eğitim görmeyi hak ettikten sonra mutlu ve heyecanlı olduğunu söylemişlerdir. Anne hemşire-baba emekli olduğunu ifade eden V1, kendileri zamanında merkezi sınav olduğunu ve sınıf öğretmenlerinin yönlendirmesi ile girdiklerini, çocuklarının BİLSEM'i kazandıklarını öğrendiklerinde çok gurur duyduklarını belirterek çocuğunun okuduğu okulda öğretmenlerinin çok güzel karşıladıklarını, bu durumun çocuğunu mutlu ettiğini ve kendisiyle gurur duyduğunu belirterek görüşlerini belirtmiştir. Kendisinin devlet kurumunda bilgisayar mühendisi-eşinin ise konservatuvar da eğitim aldığı belirten V5 ise sonuçların açıklanmasından sonra "*çocuğumun olumlu yönde farklı olduğunu anlayınca gurur duyduk, kendi okulundan farklı bir eğitim kurumunda standardın dışında eğitim alacak olması bize kendimizi iyi hissettirdi. Çocuğumuzun sorguladığı konular ve mantıklı cevaplarının bu özelliğinden dolayı olduğunu anladık, Bilesem olmasaydı bizler sıradan*

tavırlar sergileyecektik, ona karşı daha dikkatli, sorduğu sorular da önemseyerek cevaplar vermeye başladık, BİLSEM'in bize bu konuda çok katkısı oldu" diyerek duygularını ifade etmiştir. İngilizce öğretmeni olduğunu belirten anne V2 düşüncelerini "bunun çocuğum için bir güvence olduğunu düşünüyorum. Çünkü birçok kişinin bu tarz eğitimlere çocuklarını gönderebilmek için çabaladığını görürken benim çocuğumda bu durumun doğal bir yetenek olduğunu ve bu kuruma yeteneği sayesinde girdiğini bilmek bize güven verdi" ifadesi ile hislerini aktarmıştır. V6 ise "BİLSEM'in özel bir yer olduğunu ve herkesin de giremediğini anladım, duyanlar aaa BİLSEM'mi şaşkınlığı bize keyif veriyor" ifadesi ile hislerini aktarmıştır. BİLSEM'in çocuklarda uyandırdığı hisler konusunda velilerin bazıları çocuklarının BİLSEM'de olduğu süreçte mutlu olduğunu ifade ederek çocuklarının kendilerini özel ve ayrıcalıklı hissettiklerini, sorumluluk duygularının arttığını belirtmişlerdir. V2 "Çocuğumuz kendisiyle gurur duydu, bir enstrümanla tanışacak olması onu çok heyecanlandırdı" sözleriyle kendisini ifade etmiştir. Çocuğunun BİLSEM'de sevinçli olduğunu ifade eden veliler bunun nedeninin farklı bakış açılarını destekleyen bir ortamın olduğu, not verme ve sınav kaygısının olmaması olarak görüş bildirmişlerdir. V4 " Orada mutlu, sınava hazırlanırken çok emek verdi ve çalışmıştı da. Yeni enstrümanlar ve özellikle piyano ile tanıştı, aldığı eğitimlerden çok mutlu oldu ve olumsuz bir düşüncesi hiç olmadı" diyerek ifade etmiştir.

BİLSEM'in Katkıları

Tablo 4: Kategoriler ve Velilerin Cevapları

Kategori	Veliler
Özgüven artışı	V3, V5, V6
Sosyal beceri gelişimi	V3, V1
Kendini ifade edebilme becerisi	V3, V4, V6
Boş zamanı verimli değerlendirme	V1, V3
Farklı düşünme becerisi	V3, V5
Merak duygusu gelişimi	V5, V6
Yaratıcılık artışı	V5, V6
Sorgulayıcı ve gözlemci karakter	V3, V6
Disiplinli çalışma alışkanlığı	V5
Özbakım becerilerinin gelişimi	V5
Sorumluluk bilincinin artışı	V3, V6
Sosyo-kültürel gelişim eksikliği	V1
Kendini ifade etmede eksiklik	V1

Tablo 4 incelendiğinde, velilerin BİLSEM'in çocuklarına sağladığı katkıları farklı kategoriler altında toplamaktadır. Bu açıklama, her kategori ve bu kategorilere ait velilerin görüşlerinin genel bir özetini sunar.

BİLSEM'in Çocuklara Sosyal Katkıları

1. Özgüven Artışı

Çocukların özgüven kazanması, velilerin sıklıkla dile getirdiği bir katkıdır. Özellikle V3, çocuğunun başarıma duygusuyla özgüven kazandığını ifade ederken, V5 ve V6 da çocuklarının BİLSEM'deki süreç boyunca özgüvenlerinin arttığını belirtmiştir.

2. Sosyal Beceri Gelişimi

Veliler, çocuklarının arkadaşlık ilişkilerinde ve sosyal ortamlarda daha başarılı hale geldiklerini vurgulamışlardır. V3 bu durumu olumlu bir gelişme olarak değerlendirirken, V1 çocuğunun sosyal etkinliklere katılmasına rağmen girişkenlik konusunda yeterince gelişemediğini ifade etmiştir.

3. Kendini İfade Edebilme Becerisi

BİLSEM'in çocukların kendilerini ifade etme becerilerini geliştirdiği, V3 ve V6 gibi veliler tarafından dile getirilmiştir. Çocuklar, sahne performansları ve etkinliklerle bu becerilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. V4 ise çocuğunun yeni müzik aletleriyle tanışmasının bu konuda önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.

4. Boş Zamanı Verimli Değerlendirme

Veliler, çocuklarının BİLSEM sayesinde boş zamanlarını daha üretken bir şekilde değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. V1, çocuğunun evde daha önce sadece dinlenme odaklı zaman geçirirken,

BİLSEM'den sonra bu zamanı verimli kullanmayı öğrendiğini belirtmiştir. V3 de çocuğunun boş zamanlarını etkinliklerle doldurmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

BİLSEM'in Çocuklara Bilişsel ve Akademik Katkıları

1. Farklı Düşünme Becerisi

Veliler, BİLSEM'in çocuklarına farklı düşünme becerileri kazandırdığını belirtmiştir. V3, çocuğunun artık daha yaratıcı ve eleştirel bir bakış açısına sahip olduğunu vurgularken, V5 çocuğunun proje tabanlı çalışmalara olan ilgisinin arttığını ifade etmiştir.

2. Merak Duygusu Gelişimi

V5 ve V6 gibi veliler, çocuklarının merak duygusunun BİLSEM etkinlikleriyle arttığını ifade etmişlerdir. Çocuklar, "neden?" ve "nasıl?" gibi sorular sorarak çevrelerini sorgulama ve keşfetme eğilimine girmiştir.

3. Yaratıcılık Artışı

V5 ve V6, çocuklarının yaratıcı düşünme yeteneklerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Bu durum, çocukların etkinlikler ve projelerle desteklenmesi sayesinde ortaya çıkmıştır.

4. Sorgulayıcı ve Gözlemci Karakter Gelişimi

V3, çocuğunun BİLSEM'den önce daha yüzeysel bir ilgiye sahip olduğunu, BİLSEM sonrası ise sorgulama ve gözlem yeteneği kazandığını ifade etmiştir. V6 da çocuğunun araştırmacı bir karaktere sahip olduğunu vurgulamıştır.

BİLSEM'in Çocuklara Disiplin ve Sorumluluk Katkıları

1. Disiplinli Çalışma Alışkanlığı

V5, BİLSEM'deki etkinliklerin ve projelerin çocuğuna disiplinli bir çalışma alışkanlığı kazandırdığını belirtmiştir. Özellikle sahne performansları gibi süreçlerin bu gelişimde önemli bir katkı sağladığını ifade etmiştir.

2. Özbakım Becerilerinin Gelişimi

V5, çocuğunun BİLSEM etkinlikleri sayesinde özbakım becerilerinde artış olduğunu dile getirmiştir. Bu durum, çocukların sahne öncesi hazırlık süreçleri gibi detaylarla ilgilenmelerini sağlamıştır.

3. Sorumluluk Bilincinin Artışı

Veliler, çocuklarının BİLSEM ile birlikte sorumluluk bilincinin arttığını belirtmiştir. V3 ve V6, bu durumu olumlu bir katkı olarak değerlendirmiştir.

BİLSEM'in Olumsuz Görülen Yönleri

1. Sosyo-Kültürel Gelişim Eksikliği

V1, çocuğunun BİLSEM'de birçok etkinliğe katılmasına rağmen sosyo-kültürel ortamlarda kendini gösterebilme konusunda yeterince gelişim sağlayamadığını ifade etmiştir.

2. Kendini İfade Etmede Eksiklik

V1, çocuğunun hala duygularını tam anlamıyla ifade etmede zorluk yaşadığını ve bu konuda BİLSEM'in katkısının sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4, velilerin BİLSEM'in çocuklarına sağladığı sosyal, bilişsel, disiplin ve sorumluluk katkılarını detaylı bir şekilde yansıtmaktadır. Ayrıca, veliler tarafından dile getirilen olumsuz yönler de bu sürecin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bu veriler, BİLSEM'in genel olarak çocukların gelişimine olumlu etkiler sağladığını, ancak bireysel farklılıklar nedeniyle bazı alanlarda sınırlı katkı sunabileceğini göstermektedir.

Velilere ikinci soru olarak BİLSEM'in çocuklara sağladığı faydaların neler olduğu sorulmuştur. Çocuklarının BİLSEM'e başlamadan önceki halleri ile şimdiki durumları arasındaki farklılığı bir kazanım olarak gören velilerin düşünceleri BİLSEM'in katkıları konusu altında incelenmiştir. Çocuklarında farklılıklar gördüğünü ifade eden V3 bu katkıyı "*Biraz daha içedönük bir çocuktü, başarıma duygusu arkadaşlık ilişkilerine de olumlu yansıdı, müzik mülakatında neler yaptığını gördükçe özgüveni arttı, farklı müzik etkinlikleri ile destekli bir BİLSEM süreci bilişsel ve sosyal anlamda çok doyurucu oldu. BİLSEM'den sonra kendini ifade edebilme*

kabiliyeti geliştirdi, özgüveni geldi “şeklinde görüş belirtmiş, V1 ise “ Sosyal anlamda ve projelere katılımı konusunda BİLSEM çok şey kattı fakat o kadar etkinlikte görev almasına rağmen içine kapanıklığı aşamadı ve girişken olma konusunda kendisini geliştiremedi, BİLSEM’in bu konuda bir şey kattığını düşünmüyorum ” diyerek duygularını ifade etmiştir. Velilerin görüşlerine göre BİLSEM’in çocuklara sunduğu bir başka fayda, farklı düşünme yeteneği kazandırmasıdır. Onların ifadelerine göre, BİLSEM sayesinde çocuklar çeşitli bakış açıları edinmişlerdir. V3 “ Çocuğumun müzikle ilişkisi sadece notalara bakıp icra etmekte ama BİLSEM’de artık neler yapabileceğini düşünüyor. Devlet Opera ve Balesinin şehrimizde olmasının bir avantaj olduğunu belirterek “gösterimlerini takip etmeye başladı, kostüm ve ortamları merak ederek o sesleri nasıl çıkardıklarını soruyor, BİLSEM’den önce hiç bu konular dikkatini çekmezdi. Onun bu ilgisi sayesinde biz de şehirdeki etkinlikleri takip eder olduk. Öğretmenim bugün şunu yaptı, ben de bunu yapabilirim” diyor. Sorgulayan ve gözlemleyen bir karakteri oldu ” şeklinde ifade etmiştir. Velilerin düşüncelerine göre, BİLSEM’de gerçekleştirilen faaliyetler, çocukların ilgi duyma hislerinin ve ayrıca hayal güçlerinin ilerlemesine fayda sağlamıştır. Özellikle konser veya etkinlik sürecinde hazırlık aşaması; sırasını bekleme, eserlere çalışma, özbakım ve öz denetim becerileri, sahnede eser icra etme, kontrollü davranma deneyimlerinin çocuğun disiplin ve sorumluluk duygularının gelişimine doğrudan katkı sağlayan unsurlar olduğu ifade edilmiştir. V5 ise çocuğunun merak duygusunun gelişimini; BİLSEM’de yapılan müzik alanı ve alan dışı etkinliklerin çocuğunun merak ve bakış açısının gelişmesinde rol oynadığını “TEKNOFEST, TÜBİTAK gibi proje tabanlı çalışmalarla ilgili kitaplar istediğini belirterek “ilgisini çekmiş demek ki hani bu yaş grubu için yüksek kitaplar bunları istiyor mesela merakı var bu konularda” diyerek ifade etmiştir. V6 ise çocuğunun daha fazla merak duygusunun geliştiğini ve sorgulayıcı olduğunu “Projelerde görev alma isteği geliştirdi, topluluk önünde kendisini ifade etmeyi, araştırmacı yönünün de müzikteki becerisi gibi gelişmesini istediğini ifade ettiğini “ belirterek “daha çok merakı arttı. Sürekli bu neden, nasıl oldu diye düşünüyor kendi kendine bir şeyler deniyor” diyerek görüş belirtmiştir. Çocuklarının BİLSEM müzik alanını kazanmadan önce katıldıkları kurs ve müzik aktivitelerinde yorum yapmadan, zamanı geçirmek için ve istemeyerek gittiklerini gözlemlediklerini söyleyen veliler, BİLSEM’in ve yapılan etkinlik, organizasyonların boş zamanlarını kaliteli, üretken ve çocuklarının fikirlerini özgürce ifade etme açısından da katkısının olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumu V1 “Okul fazlasıyla zamanını alıyor, eve geldiği zaman ve hafta sonları okulda yeterince çalıştığı için sadece dinlenmeyi hak ettiğini düşünerek yerinden kıpırdamaz veya bilgisayarın başından kalkmazdı, BİLSEM’i kazandıktan sonra zamanını verimli kullanmayı ve bu verimliliği fırsata çevirmeyi öğrendi, enstrüman çaldıkça kendisini iyi hissetmeye, katıldığı okul etkinliklerinde kendisini göstermeye ve becerisi ile ilgili övgü aldıkça mutlu olmaya da başladı” diyerek ifade etmiş, V3 ise konu ile ilgili “çocuğumuzun boş zamanını değerlendirmesi açısından biz memnunuz” diyerek BİLSEM’deki eğitimden memnuniyetini ve boş zamanı değerlendirmeye yönelik katkısını belirtmiştir. Yukarıda konu ile ilgili görüşlerini ifade eden velilerin BİLSEM’in çocuklarının, özbakım becerilerinin artmasına, birlikte etkinlik çıkarma becerilerine, merak, yaratıcılık, sorumluluk ve disiplinlerinin gelişmesine katkılarının olduğunu belirtmelerinin yanı sıra V1 ise BİLSEM’in çocuğuna bazı yönlerden katkı sağlamadığını söyleyerek “Birçok etkinliğe katılmasına ve arkadaş edinmesine rağmen duygularını tam anlamıyla ifade etmede ve kendisini sosyo kültürel ortam içerisinde gösterme konusunda hala sıkıntılar yaşıyor ” diyerek duygularını ifade etmiştir.

BİLSEM’e Yönelik Sorunlar

Tablo 5: Kategoriler ve Velilerin Cevapları

Kategori	Veliler
Teknik bilgi yetersizliği	V1
Alanında uzman öğretmen eksikliği	V4
Öğretmen seçimi ve liyakat	V5
BİLSEM binalarının yetersizliği	V5
Atölye ve bekleme salonlarının eksikliği	V4
Kantin ve yemek ihtiyaçlarının karşılanamaması	V5
Öğretmen-veli iletişim eksikliği	V1
Rehber öğretmen desteğinin yetersizliği	V4
Sanatsal ve sosyal etkinliklerde veli-öğrenci bağının zayıf olması	V3
Ders saatlerinin yoğunluğu ve zaman yönetimi	V1, V4
Çocukların fiziksel yorgunluğu	V1, V4
Ailelerin iş ve çocuk taşıma zorlukları	V1, V4
Çevrimiçi eğitim sürecindeki zorluklar	V1
Pandemi sonrası ders programlarının yoğunlaşması	V1

Tablo 5 incelendiğinde, BİLSEM’e yönelik sorunları belirli kategoriler altında toplayarak velilerin hangi sorunları dile getirdiğini açıkça göstermektedir:

1. Öğretmenlerle İlgili Sorunlar

Veliler, öğretmenlerin teknik bilgi yetersizliği (V1), alanında uzman olmaması (V4) ve öğretmen seçimiyle ilgili liyakat eksikliğini (V5) vurgulamışlardır. Bu durum, çocukların BİLSEM'den tam anlamıyla faydalanmasını engelleyen önemli bir unsur olarak ifade edilmiştir.

2. Fiziksel Koşullarla İlgili Sorunlar

Veliler, BİLSEM binalarının ve fiziksel koşullarının (V5), bekleme salonlarının eksikliğini (V4), kantin gibi temel ihtiyaçların karşılanamamasının (V5) çocukların eğitimini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

3. İletişim ve Rehberlik Sorunları

Veli-öğretmen iletişim eksikliği (V1), rehber öğretmen desteğinin yetersizliği (V4) ve veli-öğrenci bağlarının yeterince güçlendirilmemesi (V3), velilerin dile getirdiği önemli sorunlar arasında yer almıştır.

4. Program ve Saatlerle İlgili Sorunlar

Ders saatlerinin yoğunluğu ve zaman yönetimi sorunları (V1, V4), çocukların yorgun düşmesine ve ailelerin taşımacılıkta zorluk yaşamasına neden olmaktadır. Bu durum, hem çocukların motivasyonunu hem de ailelerin sürece olan katılımını etkilemektedir.

5. Pandemi Sürecine Bağlı Sorunlar

Pandemi sürecindeki çevrimiçi eğitim zorlukları (V1) ve pandemi sonrası artan ders yoğunluğu (V1), veliler tarafından dile getirilmiş ve BİLSEM'in adaptasyon süreçlerinde iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Tablo 5, velilerin BİLSEM sürecinde karşılaştıkları sorunların çeşitliliğini ve bu sorunların hem çocukların hem de ailelerin eğitim sürecine olan etkisini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu sorunların çözülmesi, BİLSEM'in daha etkili ve verimli bir eğitim sunmasına katkı sağlayacaktır.

Çocuklarının BİLSEM ve müzik alanında eğitim alma hakkı kazanan velilerle yapılan görüşmelerde çocuklarının gelişimine her yönüyle katkı sağladığını düşündükleri BİLSEM'de Karşılaştıkları ya da problem olarak gördükleri durumları da dile getirmişlerdir. BİLSEM'de eğitmen, fiziki şartlar, iletişim, program içeriği ve çocukların BİLSEM'de bulunma süreleri ile ilgili bazı problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu problemler "BİLSEM sorunları" başlığı altında incelenmiştir. V1 BİLSEM'de müzik öğretmeni olarak görev yapan ve çocuğunun danışmanı olan öğretmenin teknik bilgi konusunda yetersiz olduğunu, çocuğunun takviye enstrüman kursu ile bu açığı kapattığını ifade ederek "kişisel bir takıntı değil ama öğretmenimiz sadece solfej okuma çalışmaları yapıyor, BİLSEM'de programda yer alan müfredat ile ilgili herhangi bir konu işlediklerini görmedim, aldığımız müzik defterinde henüz bir konu başlığı dahi bulunmamakta" diyerek görüşlerini ifade etmiştir. V4 "bir öğretmen tüm organizasyonun yükünü kaldıramaz, ders içinde alanında uzman alımı muhakkak olmalı, diğer türlü yapılan işin kalitesi de düşüyor, bu işle uğraşan, eğitim veren öğretmenin de emekleri boşa gidiyor" görüşü ifade ederken V5 "BİLSEM'e alınan öğretmenlerin eskisi gibi incelenmediğini norm fazlası olan öğretmenlerin bu kadrolara alındığını ve liyakatin olmadığını düşünüyorum" diyerek BİLSEM öğretmenlerinin seçimlerinin ve özelliklerinin farklı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bir diğer sorun BİLSEM binaları ve içerde yer alan atölyeler ile ilgili fiziksel durum ve koşullardır. V4 "İlkadım R.K. BİLSEM'de ders saatlerinden dolayı akşam saatlerinde çocuklarını götürüp getirme konusunda sıkıntılar yaşasa da bu durumu görmezlikten geldiğini fakat soğuk havalarda veli bekleme salonunun olmamasından dolayı kendisini rahatsız hissettiğini dile getirmiştir. V5 Çocuklarının akşam yemeği saatinde BİLSEM'e derse gittiğini ve yemek ihtiyacını karşılayacak bir kantinin olmamasının çocukların yemek ihtiyacını veya ders ihtiyacını olumsuz etkilediğini, BİLSEM binalarının fiziki ve materyal açısından yetersiz olduğunu ve diğer okullardan farklılık göstermediğini BİLSEM binalarının yetersiz olduğunu diğer okullardan farklı olmadığını, özel okullarında artık donanımsal olarak çocuklarının tüm ihtiyacını giderdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen, fiziksel ve müfredat-program kapsamında sorun veya geliştirilmesi gerektiğini ifade eden veliler BİLSEM'de tanılanarak müzik alanında eğitim görmeyi hak eden çocuklarının yarışmalar ve projelerin duyurulmasında iletişim konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişler V1 bu konuda "Öğretmenler duyuru ve bilgilendirme yapıyorlar fakat öğretmen ve veli birbirini tanımıyor tek iletişim aracımız whatsapp grubu duyuruları, öğretmeni tanımadığım için çocuğumdan ne istediğini anlamıyorum" şeklinde ifade ederken sanatsal etkinliklerin içine (anne ve baba sahnede, akıl oyunları yarışmaları, gezi) velilerin de dahil edilerek veli-öğrenci ve kurum arasında sıcak bir bağ kurulması gerektiği aksi takdirde dışarıdan soğuk bir kurum havası verdiğini düşündüklerini V3 " çocuklarımız zaten özel okullara gidiyor BİLSEM'lerdeki etkinlikler daha

üstün olmalı, kendi okulundaki öğretmeni ile BİLSEM’deki öğretmenlerinin bakış açılarının aynı olmaması gerekiyor” diyerek BİLSEM’de eğitim veren öğretmeni ve özel enstrüman kursunu yapmış oldukları uygulamalarla karşılaştırma yaparak çocuklarının gelişimine yönelik dönütler alamadıklarını ifade etmiştir. Sözü edilen sorunların dışında, görüşme yapılan veliler BİLSEM’de iletişim ve rehberlik sorununu geçmiş yıllarda daha fazla yaşadıklarını, son yıllarda ise bu konuda daha duyarlı, hassas bir idari ve öğretmen yaklaşımının olduğunu ifade etmişlerdir. Müzik dersi programlarının en önemli yönü, sosyal boyutunun bulunmasıdır. Müzik öğretmenin temel hedefi, çocuğun sosyal çevresi içerisinde kendini güvenli hissetmesini sağlamaktır. Gerçek öğrenme, çocuk güvenli ve huzurlu hissettiğinde mümkün olur. Çocuk, diğer şeylerin yanı sıra, güven duymaya, bir grubun parçası olabilmeye, bir etkinliğe katılabilmeye, kendi sorunlarıyla başa çıkabilmeye ve başarıya ulaşmaya ihtiyaç duyar. (Çilden, 2001). Bu konu ile ilgili görüş belirten V1 “ Özellikle son iki buçuk yıldır hayatımızda görmediğimiz bir süreci yaşadık, çocuğumuzu bilgisayardan uzak tutalım derken günün nerdeyse on beş saati başından kalkmaz oldu. BİLSEM bu süreçte hem bakanlık düzeyinde hem de farklı şehirlerin öğrencilerinin katılımı ile konser, dinleti ve müzik alanı ile ilgili uzmanlık gerektiren eğitimler verdi. Çocuğumuz başta olmak bizlerde bu etkinliklerle kendimizi daha iyi hissettik hatta uzaktaki akrabalarımıza bile izlettik” sözleri ile ifade etmiş, çocuğunun okulunda verilen eğitim ve sosyal etkinlik eksikliğini BİLSEM’den telafi ettiklerini belirtmiştir. İletişim sorunuyla ilgili olarak V6 “ilk yıllarımızda ben pek bilgi alamıyordum. Bir soru sorduğumuzda, burası BİLSEM diyorlar. Arada bir duvar, soğukluk ve sınır vardı. O sınırı geçmemize izin vermiyorlardı. Şimdi öyle değil Whatsapp gruplarından ve sms ile veli bilgilendirmeleri, eğitimler, yapılan ve yapılacak olan projelerin duyuruları ile rehberlik servisinin veli eğitimleri bizlerle paylaşılmakta” demiştir. V4 “Rehber öğretmenin müzik alanında eğitim gören çocukları çok iyi tanınması gerekir. Şu ana kadar (5 yıl) rehber öğretmeni ile birebir görüşmedim. Rehberlik çalışmaları yapıldıysa da bilmiyorum bir defa aile semineri yaptılar onu da ders programımızdan dolayı katılamadık. Rehber öğretmenlerin BİLSEM velisi olarak bizlere karşılaşılabileceğimiz sorun ve durumlara karşı, neler bilmemiz gerektiği ve çocuğuma nasıl davranmam gerektiği konusunda ilk yıldan itibaren bilinçlendirmesi lazım.” diyerek duygularını belirtmiştir. Velilerin bazılarının da görüşme esnasında sorun olarak belirttiği bir diğer durum ise BİLSEM ders saatleridir. BİLSEM müzik alanını kazanan öğrenciler hafta sonları veya hafta içi okullarından çıktıktan sonra BİLSEM’de verilen eğitimlere katılmaktalar. Veliler bu durumun çocukları ve kendilerini yorduğunu ve zorladığını, bazen de işlerinden dolayı çocuklarını getirme ve götürmede zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin V1 “ Özellikle pandemiden sonra okullar ek dersleri çok yoğunlaştırdı. Çocuk sabah yedi de kalkıyor ve akşam saatlerine kadar eve giremiyor. BİLSEM’e severek geliyor ama aynı enerjiyi o da biz de her seferinde gösteremeye biliyoruz” demiştir. Benzer görüşte olan V4 “ müzik dersleri tamam teoride görmeye yetiyor ama enstrüman eğitimi ve seçmeli derslere gün yetmiyor. Haftanın en az iki günü gelmesi gerekiyor, buna da zamanımız yetmiyor. Akşam saat sekize, dokuzaya kadar dışarda duracak hali kalmıyor çocuğun” diyerek yaşadıkları sorunu aktarmıştır.

BİLSEM’e Yönelik Öneriler

Tablo 6: Kategoriler ve Velilerin Cevapları

Kategori	Veliler
Velilere düzenli bilgilendirme yapılması	V4, V6
Devamsızlık ve diğer işlemler için e-BİLSEM’in takibi	V4
Sosyal etkinliklerle kaynaşma sağlanması	V1
Ders saatlerinin düzenlenmesi	V6
Çocuklara yönelik ödüllendirme sistemi	V5
Üniversitelerle atölye ve workshop çalışmaları	V3
Sanat içerikli kurumlarla işbirliği	V2
Proje üretme ve geliştirme odaklı etkinlikler	V2
Mesleki formasyonu güçlü öğretmen seçimi	V4
Branş uzmanlığına göre öğretmen seçimi	V5
Rehberlik ve liderlik becerilerine sahip öğretmenler	V5
Zengin araç-gereç ve materyal donanımı	V2
BİLSEM binalarının genişletilmesi	V5

Tablo 6 incelendiğinde, velilerin BİLSEM’de karşılaştıkları sorunlar için geliştirdikleri önerileri detaylandırarak kategorilere ayırmıştır:

1. İletişim ve Bilgilendirme Önerileri

Veliler, özellikle devamsızlık takibi ve veli bilgilendirmesi gibi konularda sistematik bir yaklaşım benimsenmesini önermektedir. V4, e-BİLSEM sisteminin veliler için aktif hale getirilmesini önermiş, V1 ise sosyal etkinliklerle veli-öğrenci-idare kaynaşmasının önemini vurgulamıştır.

2. Program ve Ödüllendirme Önerileri

V6, ders saatlerinin çocuklar ve veliler için daha uygun hale getirilmesini talep etmiş, V5 ise çocukların başarılarının ödüllendirilmesinin onların motivasyonunu artıracığını belirtmiştir.

3. Üniversite ve Diğer Kurumlarla İşbirliği Önerileri

Veliler, üniversitelerle işbirliği yapılarak atölye çalışmaları düzenlenmesi (V3) ve sanat kurumlarıyla ortak projelerin gerçekleştirilmesi (V2) gerektiğini ifade etmişlerdir. V2 ayrıca BİLSEM'in proje odaklı bir kurum olarak diğer kurumlardan farklılaşması gerektiğini vurgulamıştır.

4. Öğretmen Seçimi ve Nitelikleri Önerileri

V4 ve V5 gibi veliler, öğretmenlerin yalnızca alan bilgisiyle değil, liderlik, rehberlik ve problem çözme becerileriyle de öne çıkması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki formasyon açısından güçlü olması gerektiği vurgulanmıştır.

5. Fiziksel Koşullar ve Donanım Önerileri

V2, derslik ve atölyelerin zengin materyallerle donatılmasını önermiş, V5 ise BİLSEM binalarının fiziksel olarak daha geniş ve uygun hale getirilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Bu öneriler, BİLSEM'in daha etkin bir şekilde yapılandırılması ve velilerin beklentilerinin karşılanması için önemli bir yol haritası sunmaktadır.

Görüşme yapılan velilere son olarak BİLSEM'deki sorunlara yönelik önerilerinin neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Velilerden gelen görüşler BİLSEM'e yönelik öneriler konusu olarak alınmıştır. Bu konu altında iletişim, program, üniversite işbirliği, öğretmen seçimi, okul ve atölye fiziki ihtiyaçları, alt temaları oluşturulmuştur. Velilerin bir kısmı iletişim sorununa yönelik olarak kendilerinin bilgilendirilmesini, özellikle devamsızlık bilgilendirme konularında zamanında haber verilmesini istemişlerdir. Bu konuda V4 “*Çocuğumuzun ders notlarını, devam-devamsızlık işlemlerini e-okul sisteminden rahatça takip edebiliyoruz, ama BİLSEM’de gidiş ve geliş konusundaki sıkıntılardan dolayı var olan devamsızlığımız için devamlı danışman öğretmeninden haber almak durumundayız tabi o da söylerse. Bence E BİLSEM veliler tarafındanda takip edilebilmeli.*” derken V6 “*Ders saatlerinin düzenlenmesini çok isterdik*” diyerek belirtmiştir. V1 ise “*bizim çocuklarımızın biraz içine kapanık olduğunu düşünüyorum, her yıl okullarda sosyal ortamı güçlendirmek ve çocuklar arasında kaynaşmanın sağlanması için kermesler yapılır ve bazı işler için yardım toplanır, sosyal etkinliklerle de desteklenerek bir şenlik havası yaratılır. Bence BİLSEM’in ihtiyaç duyduğu ortam da böyle bir şey, özel öğrencilerin olduğu bir ortamda çocuklarımızın becerilerini görme fırsatı bulmak, idare, öğretmen, veli ve öğrencilerin paylaşımlarla kaynaştığı bir ortam tüm ihtiyaçları ortadan kaldırır*” diyerek görüş belirtmiştir. V5 BİLSEM’de ödüllendirme olmalı görüşünü savunarak “*çocuğumuz bir çok etkinlikte görev almasına rağmen belge töreni veya bir takdir görmedi, bu çocukların teşviğe ve ilgiye ihtiyaçları var ,bu konuda olumlu geri dönüşlerin olması gerekir*” Görüşme de elde edilen bulgulara göre veliler, BİLSEM’lerin yaşadıkları ilde bulunan üniversite, bilim ve özellikle sanat içerikli kurumlar ile işbirliği içinde çalışmasını, fiziki imkanlardan da faydalanarak ortak etkinlik ve konserler yapılması önerisinde bulunmuşlardır. BİLSEM’de gerçekleştirilen bütün etkinliklerin temelinde alana özgü proje üretme ve geliştirme esas alınır. Veliler de “*Çocukların BİLSEM’i kendi okullarından ayıran en önemli özelliğinin kurumsal kimliğini ve ağırlığını kullanarak diğer kurumlarla yapacağı işbirlikleri ve projeler olacaktır*” görüşlerinde bulunmuşlardır. Bu konu ile ilgili V3 “*Üniversiteler de küçük atölye çalışmaları, enstrüman workshopları veya akademisyen buluşmaları ile çocuklarımızın gözlemleri sonucu özgün ürünler çıkarmalarını sağlayacaktır*” şeklinde ifade etmiştir. V2 “*Şehrimizde Devlet Opera ve Balesi gibi Türkiye de sayılı kurumlardan biri var, konseptuvarlar, müzik öğretmenliği ve güzel sanatlar lisesi var. BİLSEM tüm bu kurumları yönlendirici bir kurum olabilir bizim çocuklarımız üstün ve özel yetenekli küçük yaşta bunları keşfedebilirler tıpkı futbol klüplerinin alt yapısı gibi*” diyerek öneriler getirmişlerdir. Üstün yetenekli çocuklarla çalışan ve çalışacak olan öğretmenlerin mesleki formasyonları yönünden güçlü donanıma sahip olması ve belli kişilik özelliklerini taşıması gerektiği yönünde görüş belirten bir kısım veliler, çocukların gelişim ve öğrenme özellikleri, ilgileri, yaşanma ihtimali olan sorunlar, duygusal durumları vb. özelliklerinin öğretmenler tarafından bilinmesi gerektiğini belirterek, BİLSEM’e mesleki becerileri ile seçilerek gelen ve görev yapan öğretmenlerin branş bazında alt alanlarının olması ve enstrümanına hakim, her bir enstrüman eğitmeninin de kendi alanında seçilmesi gerektiği buna göre kadroların dizayn edilmesi gerektiği önerisinde

bulunmuşlardır. Bu konu ile ilgili V4 “*BİLSEM’de öğretmenin farklı bir bakış açısı olmalı, sıra dışı olmalı, özel okullarda olmayan yöntem ve teknikler kullanılmalı, seçilirken de bunlara dikkat edilerek alınmalı*” ifade etmiştir. Benzer şekilde V5 de “*Üstün yetenekliler müzik öğretmeni olsa da rehberliği çok iyi yapabilmeli, çok iyi liderlik yaparak rol model olmalı seçilirken de sadece yaptığı işlere değil, diyalog kurabilme, problem çözebilmeye ve krizi yönetebilme özellikleri var mı onlara da bakılmalı*” diyerek görüş belirtmiştir. Bir diğer alt konu başlığı ise BİLSEM’lerde altyapı ve donanım durumu ile ilgili, derslik ve atölye ortamları eğitim ve öğretim açısından bireysel ve grup eğitimine uygun, özel yetenekli öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerini destekleyici nitelikte, farklı ilgi, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik zengin araç gereç ve materyallerle donatılmış olmalıdır. Bu konu ile ilgili görüş belirten velilerimizden V2 “*Öğretmenimizin rehberliğinde her dönem başında belirlenen ihtiyaç listesini almak için aramızda görüşmeler yapıp alıyoruz. Bölümün enstrümanları ve malzemeleri özellikle bu zamanda çok pahalı, bir araya geldiğimizde damlaya damlaya göl olur hesabı ihtiyaçları gidermek için elimizden geleni yapıyoruz*” derken V5 konu ile ilgili “*okul idaresi ve öğretmenimiz bu konu da elinden geleni yapıyor, gördüğüm kadarıyla teknik donanım açısından oldukça zengin bir atölye ortamı var. Ben BİLSEM’in fiziki olarak biraz küçük olduğunu düşünüyorum, yakında taşınacakmış orayı da görmek lazım*” diyerek görüş belirtmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

BİLSEM müzik alanında çocuğu bulunan ebeveynlerle, BİLSEM’li olmanın anlamı, BİLSEM’in sağladığı faydalar, karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri üzerine yapılan bu çalışmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerin sonucunda. BİLSEM’e girdikten sonra çocuklarının müziğe bakış açıları ve çalışma alışkanlıklarında olumlu yönde gelişim olduğu BİLSEM’in çocuklara farklı eğitim ortamları sunarak birçok yönden katkısının olduğu belirlenmiştir. Uygulamada, program zenginleştirmeleriyle öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeye çalışan ve aynı zamanda öğrencileri bir bütün olarak ele alarak duygusal ve sosyal açıdan gelişimlerini destekleyecek etkinlikleri programla birleştiren (Özbay, 2013) BİLSEM’in; özgüven, farklı düşünme, merak, yaratıcılık ve boş zamanlarını verimli değerlendirme gibi özelliklere katkı sağladığı veliler tarafından dile getirilmiştir. Yumuş ve Toptaş (2011), Şahin (2014) ile Yıldız’ın (2010) yaptığı araştırmalar da BİLSEM’lerin bilim ve sanat gelişimi, yaratıcılık, İngilizce öğrenimi, sosyalleşme ve iletişim becerilerinin gelişimine öğrencilere olumlu etkiler sağladığını ortaya koymuştur. Velilerle gerçekleştirilen görüşmelerde, BİLSEM’de veli olmanın onlara ne hissettirdiğini anlamak için “BİLSEM’li olmak nasıl bir duygu, anlatabilir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. sorusu yöneltilmiş tanımlama sürecinde BİLSEM ile ilgili pek bilgilerinin olmadığını, çevreden duydukları ile haberdar olduklarını belirterek çocuklarının BİLSEM’de eğitim görmeyi hak ettikten sonra mutlu ve heyecanlı olduklarını belirterek okulundan eve yorgun geldiği günlerde bile heyecanla BİLSEM ders saatini beklediğini ifade etmişlerdir. BİLSEM müzik alanında uygulanan öğretim programı ile ilgili de görüş belirten veliler uygulanan programların okul programından daha kapsamlı olması gerektiği, merak arttırıcı, etkinliklerle doldurulmuş farklı zeka alanlarına ait farklı programların uygulanması gerektiğini belirterek, üniversite, bilim ve özellikle sanat içerikli kurumlar ile işbirliği içerisinde çalışılması, kurumların fiziki imkanlarından da faydalanarak ortak etkinlik ve konserler yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Velilerin BİLSEM öğretmenleri ile ilgili görüşlerinde ise mesleki formasyonları yönünden güçlü donanıma sahip olmaları ve öğrencilere kariyer planlaması konusunda da danışmanlık yapmaları gerektiğini belirli kişilik ve mesleki özellikler ile üstün yetenekli öğrencilere ve ailelerine yardımcı olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Heart’ın (1997), Yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin kişisel nitelikleri, mesleki yeterlilikleri ve öğretim yaklaşımlarını ele alan çalışmalarda, bu alandaki araştırmaların genel olarak öğretmen yetiştirme standartlarının belirlenmesi, yetenekli öğretmenlerin devlet onaylı sertifikalara sahip olması ve/veya üstün yeteneklilere yönelik özel bir eğitim alması gerektiğini vurguladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin yüksek zekaya, üstün yeteneklere, yaratıcılığa ve benlik farkındalığına sahip olmalarının önemine dikkat çekilmiştir. Chan’ın (2010) Hong Kong’da 50 Çinli öğretmenle gerçekleştirdiği çalışmada, yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinde, bu öğrencileri tanımlama, eğitme ve rehberlik etme gibi becerilerin, kişisel özelliklerden daha fazla öneme sahip olduğu ve bu nitelikleri kazandırmak için özel eğitim programlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Veliler ve derslere tek gelmek zorunda olan çocukları BİLSEM’e ders saatlerinden dolayı ulaşımında sıkıntı yaşadıkları ifade etmişlerdir. Karakuş (2010) tarafından yapılan çalışmada da belirttiği gibi; öğrenciler, BİLSEM’e devam ederken ulaşımında büyük sıkıntılar çekmektedir ve bu sıkıntılar öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Velilerin görüşmede ifade ettikleri konulardan biri de, BİLSEM bina ve atölyelerinin fiziksel koşullarıdır. Velilerin bir kısmı R.K. BİLSEM’in diğer okullara göre fiziki olarak küçük kaldığını fakat materyal olarak zengin olduğunu belirterek bahçesinin ise yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Karakuş’un (2010) üstün yetenekli çocuğu olan anne-babalar ile yapmış olduğu çalışmada anne-babalar BİLSEM’i laboratuvar, bilişim ağı, teknolojik araçlar, oyun alanı, alt yapı, güvenlik açısından yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu Kurnaz (2014), Kaya (2013) tarafından

yapılan araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir. Velilerin dile getirdiği konulardan biri de iletişimsizdir. Veliler BİLSEM'deki öğretmen ve idarecilerin özellikle devam-devamsızlık konularında bilgilendirmelerin zamanında yapılması gerektiğini, veli ve kurumlar arası diyalogların sağlıklı olabilmesi için ortak organizasyonlarda buluşulması ve kendilerine BİLSEM'in işleyişi ve çocuklarıyla ilgili olarak yeterince bilgilendirme yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bu araştırma BİLSEM'de müzik alanında çocuğu bulunan velilerin BİLSEM'e ve müzik alanına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş ve onların belirttiği görüşlerle sınırlandırılmıştır.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Boylamsal Araştırmaların Planlanması: BİLSEM müzik alanında eğitim alan öğrencilerin uzun vadede sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimlerini takip eden boylamsal çalışmalar yapılması, BİLSEM'in eğitsel etkilerinin zaman içindeki değişimini anlamada önemli katkılar sağlayabilir.
2. Çoklu Perspektifin Dahil Edilmesi: Velilerin yanı sıra BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğrencilerin görüşlerini de içerecek kapsamlı araştırmalar gerçekleştirilmesi, kurumun tüm paydaşlarının deneyimlerini ve ihtiyaçlarını anlamada faydalı olacaktır.
3. Karşılaştırmalı Çalışmaların Yapılması: Türkiye'deki BİLSEM uygulamalarının, farklı ülkelerdeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim modelleriyle karşılaştırıldığı çalışmalar yürütülmesi, uluslararası bağlamda politika geliştirme süreçlerine katkı sunabilir.
4. Fiziksel ve Donanımsal Etkilerin İncelenmesi: BİLSEM binalarının ve atölyelerinin fiziki koşullarının öğrencilerin akademik başarılarına ve duygusal gelişimlerine etkisinin araştırılması, altyapıya yönelik iyileştirme ihtiyaçlarını daha somut hale getirebilir.
5. Program ve Müfredat Analizleri: BİLSEM müzik alanında uygulanan program ve müfredatın değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak, bu programların zenginleştirilmesi için bilimsel öneriler sunulabilir.
6. Velilerin Rolünün İncelenmesi: Velilerin, BİLSEM sürecindeki destekleyici rollerinin ve bu rollerin çocukların başarılarına etkisinin daha detaylı incelenmesi, aile katılımını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Düzenli İletişim ve Bilgilendirme: Velilerle düzenli aralıklarla bilgilendirme toplantılarının yapılması ve devamsızlık gibi konuların e-BİLSEM üzerinden takip edilebilir hale getirilmesi, iletişim sorunlarının çözülmesine katkı sağlayacaktır.
2. Mesleki Gelişim Programlarının Güçlendirilmesi: BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik özel pedagojik yaklaşımlar konusunda eğitim almasını sağlayacak mesleki gelişim programları düzenlenmelidir.
3. Fiziksel ve Donanımsal İyileştirmeler: Atölye ve dersliklerin zengin araç-gereçlerle donatılması, bina ve altyapıların genişletilmesi gibi fiziksel iyileştirmeler, eğitimin etkinliğini artıracaktır.
4. Üniversite ve Sanat Kurumlarıyla İş Birliği: Üniversiteler ve sanat kurumları ile atölye, workshop ve proje odaklı etkinlikler düzenlenmesi, öğrencilerin eğitim süreçlerini zenginleştirecek fırsatlar sunabilir.
5. Ödüllendirme Sistemlerinin Geliştirilmesi: Öğrencilerin başarılarını motive edici bir ödüllendirme sisteminin kurulması, hem öğrenci hem de veli motivasyonunu artırabilir.
6. Program Esnekliği ve Planlama: Ders saatlerinin ve içeriklerinin öğrenci ve velilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde esnekleştirilmesi, çocukların fiziksel ve duygusal yorgunluklarını azaltarak süreci daha verimli hale getirebilir.
7. Rehberlik Hizmetlerinin Güçlendirilmesi: Rehber öğretmenlerin, öğrencilerin hem akademik hem de duygusal gelişimlerini destekleyecek şekilde ailelere danışmanlık yapması sağlanmalıdır.
8. Sosyal Etkinliklerin Artırılması: Veli-öğrenci-idare arasında kaynaşmayı artıracak sosyal etkinlikler planlanarak, kurum kültürünün daha güçlü bir şekilde benimsenmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, A. (2013). *Bilim Sanat Merkezine (Bilsem) Giden Öğrencilerde Velilerinin Gördükleri Farklılıklar*. CICE 2013.
- Ataman, A. B. (2008). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul BİLSEM örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bozkurt, Ö. (2007). *Okul Öncesi Dönemde Öğretmenleri Tarafından Yaşutlarına Göre Üstün Ve Özel Yetenekli Olarak Aday Gösterilen Çocukların Gelişim Özelliklerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Büyüktokatlı, N., & Kurnaz, A. (2020). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Verilen Eğitimin Aile Görüşlerine Göre Boylamsal Olarak Değerlendirilmesi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(10), 757-774.
- Chan, K. W. (2010). The Household Registration System And Migrant Labor in China: Notes on a Debate. *Population And Development Review*, 36 (2), 357-364.
- Çamdeviren, Ş. (2014). *Bilim Sanat Merkezine (BİLSEM) Devam Eden Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler: Sakarya ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Delişimi Ve Öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1).
- Çitil, M. (2018). Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(ÖZEL SAYI 1), 143-172.
- Erdoğan, S. (2014). Üstün Zekalı Ve Yetenekli Çocuklarda Mükemmelleçiliğinin Değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 11 (1) , 31-45.
- Ersoy, Ö., & Avcı, N. (2001). *Özel Eğitim*. İstanbul: YA-PA Yayıncılık
- Gür, Ç. 2017. Eğitimsel ve Sosya-Duygusal Bakış Açılılarıyla Üstün Yetenekli Çocuklar. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 271.
- İlgar, M. Z. & İlgar, S. C. (2018). Eğitime Aile Odaklı Yaklaşmak. *Uluslararası Toplumsal Bilimler*,2(1),33.
- Karagün, Ç. (2022).*Bilsemde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Çalgı Eğitimine Yönelik Görüşleri*.Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi.
- Karakuş, F. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Kaya, N. G. (2013). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Ve BİLSEM’ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Kemahlı, Ş. B. (2017). *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının Bilsem Müdürleri Ve İlgili Öğretim Üyelerinin Bakış Açılılarıyla Değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum, Müzikal Özgüven Ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kıncal. R. Y. (2001) Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Babil Yayınları. Erzurum.
- Kurnaz, A. (2014). Yirminci Yılında Bilim ve Sanat Merkezlerinin Raporlar Ve Yönetici Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi (UYAD)*, 2(1).
- Kurtulmuş, Z. (2010). *Bilim ve Sanat Merkezine Devam Eden Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Verilen Bilgisayar Temelli Eğitimin Aile Bireylerinin Aile İlişkilerini Algulamalarına Ve Çocukların Mükemmeliyetçilik Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Leana-taşçılar, M., Leana Taşçılar, M. Z. , Özyaprak, M. , Özyaprak, M. , Güçyeter, Ş. , Güçyeter, Ş. , Kanlı, E. , Kanlı, E. , Camcı Erdoğan, S. & Camcı Erdoğan, S. (2014). Üstün Zekalı Ve Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçiliğin Değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 11 (1) , 31-45.
- MEB. (2017). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mertol, H. (2014). *Türkiye ve ABD’de Üstün Zekâlı Çocuklara Sosyal Bilgiler Dersi Veren Öğretmenlerin Görüş Ve Uygulamaları (Hope Projesi ve Bilsen Örneği)*.Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Metin, N., *Üstün Yetenekli Çocuklar*, Öz Aşama Yayınları, Ankara, 1999.
- Moran, S., Kornhaber, M., & Gardner, H. (2006). Orchestrating Multiple Intelligences. *Educational Leadership*, 64(1), 22–27.
- Özbay, Y. & Palancı, M. (2013). Üstün Yetenekli Çocuk ve Ergenlerin Psikososyal Özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (22) , 89-108.
- Özdemir-Kemahlı, P., Kemahlı, Şevket B. ve Ekşi, H. (2018). Özel Yetenekli Tanısı Almaya Aday Olmak: Ebeveynlerin Öğrenci Tanılama Sürecini Aile İçi Psiko-sosyal Deneyimler Üzerinden Değerlendirmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education*, 6(2), 59-83.
- Özden, B. (2015). *Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yetenekli Çocukların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Sak, U., Ayas, M. B., Sezerel, B. B., Öpengin, E., Özdemir, N. N., & Gürbüz, Ş. D. (2015). Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Eleştirel Bir Değerlendirilmesi. *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 110-132.
- Sarıkaya, İ. ve Özgöl, M. (2015). Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 2(2), 45-57.
- Sarıtaş, E. , Şahin, Ü. & Çatalbaş, G. (2019). Velilerin Gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7 (1) , 114-133.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi (2016) https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsen_yonergesi.pdf adresinden erişilmiştir.
- Toptaş, V. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Dersinde Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanımı İle İlgili Algıları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159).
- Uztemur, N. (2021). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri İle İçsel Dışsal Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul
- Yağlı, Ş. (2011). *Yönetici Ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Bilim Ve Sanat Merkezlerinin Yapısı Ve Yeniden Yapılanması: İstanbul Bilsen Örneği*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, H. (2010). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim Ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.